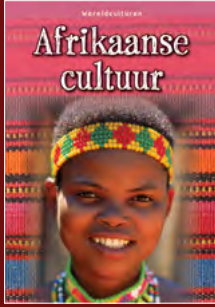
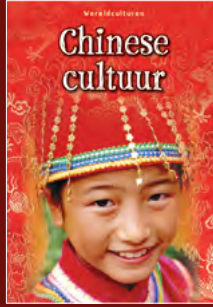

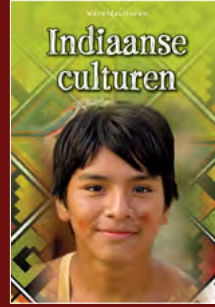
Boeken in deze serie:

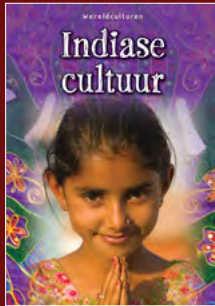
978-94-6175-194-2 (HB)
978-94-6175-895-8 (e-Book)

978-94-6175-189-8 (HB)
978-94-6175-893-4 (e-Book)

978-94-6175-192-8 (HB)
978-94-6175-892-7 (e-Book)

978-94-6175-191-1 (HB)
978-94-6175-891-0 (e-Book)

978-94-6175-190-4 (HB)
978-94-6175-894-1 (e-Book)

978-94-6175-193-5 (HB)
978-94-6175-890-3 (e-Book)

Inhoud

Inleiding.....	3
Geloven en feesten.....	5
Decoratieve kunsten	13
Familie en samenleving	21
Uitvoerende kunsten	27
Gebruiken en activiteiten.....	33
Inheemse Australische culturen	
in de 21ste eeuw	39
Tijdslijn	41
Culturele kaart	42
Woordenlijst	43
Meer weten	45
Feest! weetjes	46
Register.....	47

Sommige woorden zijn **vetgedrukt**.

Op bladzijde 44 en 45 lees je wat die woorden betekenen.

Inleiding

Wat weet je al over **inheemse** Australische **culturen**? Heb je wel eens foto's gezien van eeuwenoude grotschilderingen? Denk je aan **didgeridoos** en mensen die in harmonie met de natuur leven?

Eerste bewoners

Met inheems bedoelen we de eerste bewoners van Australië. De blanke Europeanen die later naar Australië kwamen noemden deze mensen **Aborigines**. Die naam komt van van een Latijns woord dat 'vanaf het begin' betekent. Waarschijnlijk kwamen de inheemse Australiërs 50.000 tot 60.000 jaar geleden vanuit Zuidoost-Azië naar Australië en de Straat Torres-eilanden (eilanden voor de kust van Queensland). De inheemse Australiërs geloven zelf dat ze altijd in Australië geleefd hebben en dat ze door **vooroudergeesten** gemaakt zijn. De eerste Europeanen gingen in 1788 in Australië wonen. Er zijn veel problemen en ruzies geweest tussen de inheemse en Europese bewoners.

Er zijn 550.000 inheemse Australiërs. Dat is ongeveer 1 procent van de hele Australische bevolking. Er zijn verschillende inheemse groepen, zoals de *Eora*, *Yari-Yarit* en *Djiddjijamba*. Zo'n groep heet een **natie** en heeft een eigen taal. Sommige naties zijn klein en bestaan maar uit een paar familiegroepen. Andere naties bestaan uit honderden mensen.

Wat is cultuur?

Cultuur is een verzameling van leefregels, waarden, overtuigingen en omgangsvormen van een groep mensen in

Lenore Dembski (geboren in 1955)

Lenore Dembski is een inheemse Australische modeontwerpster. Haar bijnaam is Paperbark Woman omdat haar volk, de *Kungarakan*, de Paperbark People wordt genoemd. Lenore werkt met moderne materialen, maar haar ontwerpen zijn beïnvloed door haar cultuur. Mensen maken via haar werk kennis met de inheemse Australische cultuur.

Bontmantels

In het zuidoosten van Australië droegen inheemse Australiërs mantels van buidelrathuiden. Ze naaiden de huiden aan elkaar met de **pezen** van kangoeroes. Daarna versierden ze de mantels vaak met belangrijke symbolen van de stam. Ook versierden en beschermden ze de mantel met oker en vet.

Mantels van buidelrathuiden werden van generatie op generatie doorgegeven.

Familie en samenleving

Tegenwoordig wonen de meeste inheemse Australiërs in moderne huizen in steden. Ongeveer een kwart van hen woont in de outback. Traditioneel bestonden stammen uit zo'n 50 mensen. Maar veel jonge mensen trekken weg om werk te zoeken in de steden.

Wist je dat?

In de Australische outback maken de hete zon, zware regens en sterke winden het leven voor mensen heel moeilijk. Er leven ook veel gevaarlijke dieren. Vroeger maakten mensen verschillende soorten schuilplaatsen om zich te beschermen. Ze holden boomstammen uit of maakten een soort tent van boombast. Soms maakten ze ronde hutten, windschermen of slaapplatforms.

Beschermde gebieden

Inheemse Australiërs zien zichzelf als **hoeders** van het land. Ze geloven dat mensen, dieren en geesten met elkaar verbonden zijn. Daarom bleven ze vroeger op de plek waar hun voorouders waren. Toen de Europeanen in de 18de eeuw in Australië aankwamen, begrepen ze deze speciale band met het land niet. De nieuwkomers namen gebieden met veel **grondstoffen** in beslag. Ook verdreven ze de inheemse Australiërs uit hun leefgebieden.

De regering heeft excuses aangeboden voor dit onrecht uit in het verleden. Sommige gebieden zijn weer teruggegeven. Een deel van de gebieden is nu beschermd, zoals Arnhem Land. Zonder speciale pas of uitnodiging mogen niet-inheemsen daar niet komen.

In sommige gebieden, zoals Arnhem Land, leven inheemse Australiërs zoals hun voorouders deden. Ze jagen en vissen zoals ze dat al eeuwen gedaan hebben.

JONGE MENSEN

Tegenwoordig moedigt de Australische regering culturele uitwisseling tussen blanke en inheemse Australiërs aan. In sommige gebieden delen inheemse Australiërs hun cultuur met schoolkinderen. De kinderen leren over traditionele kunsten, ambachten en manieren van leven.

Dagelijks leven

Inheemse Australiërs hebben veel respect voor hun oudsten. Bij de *Wiradjuri* heet de leider van een groep *bidga*. Andere naties hebben geen speciale leider. Elk stamlid heeft bepaalde verantwoordelijkheden en rollen. Die zijn afhankelijk van leeftijd, kennis en interesses. Vroeger brachten de vrouwen de kinderen groot en verzamelden ze voedsel. De mannen waren voor de jacht. In de meeste naties waren mannen en vrouwen genezers, wettenmakers en bezitters van traditionele kennis.

Werktuigen en wapens

Mannen en jongens maakten werktuigen en wapens van materiaal uit de natuur. Ze maakten speren en knotsen van steen, schelpen, hout en botten van dieren.

Deze *Tjapukapai* maken een vuurtje.

JONGE MENSEN

Vroeger gingen jongens als ze zes waren met de mannen mee om te leren jagen op grote dieren, zoals emoes en kangoeroes. Jonge meisjes bleven bij de vrouwen om voedsel te leren verzamelen. De meisjes leerden welke noten, bessen en wortels eetbaar waren.

Weefkunst

De vrouwen van de *Peppimenarti* en *Oenpelli* zijn beroemd om hun weefkunst. Elke gemeenschap heeft zijn eigen stijlen en technieken. Vroeger weefden inheemse Australiërs manden van in elkaar gedraaide boombastvezels. Deze vezels kwamen van de kurrajong, acacia en banyan. Maar ze weefden ook met grassen en mensenhaar. Behalve manden weefden de inheemse bewoners tassen, wandkleden, vloermatten en visnetten.

Traditionele ambachten, zoals weven, bestaan nog steeds. Sommige producten worden aan toeristen verkocht.

Voedsel en jagen

Inheemse Australiërs zijn van oorsprong jager-verzamelaars. Ze trokken lopend of met kano's door het land om voedsel te zoeken. Ze kenden hun omgeving goed. Ook wisten ze welke signalen duiden op een verandering van het seizoen, zoals zwermdende sprinkhanen. Als ze voedsel vonden, lieten ze dit met een bromhout aan andere groepen weten. Dat is een plat stuk hout aan een touw. Het maakt een snorrend geluid als het rondgedraaid wordt. Het geluid is op grote afstand te horen.

Mannen gebruikten wapens zoals *woomera* (speren) en boemerangs om te jagen.

JONGE MENSEN

Traditioneel leren kinderen zodra ze kunnen lopen de voetafdrukken van hun moeder en broers en zussen te volgen. Ze leren ook dierensporen herkennen. Doordat de kinderen dit jong leren, worden ze heel goed in het herkennen van sporen. Ze kunnen aan de sporen zien hoe groot een dier is, of het een mannetje of vrouwtje is en zelfs welke kant een slang op kruipt!

Bushtucker

Australiërs noemen voedsel dat uit de natuur komt *bushtucker*. Sommige inheemse Australiërs halen hun voedsel nog steeds uit de natuur. Insecten, slangen, hagedissen, honingmieren en larven zijn heel gezond om te eten. Groepen die bij de kust leven, eten kreeften, krabben, mosselen en andere zeedieren.

In de wortels van de wickettystruik zitten lekkere larven.

Wist je dat?

De namen van sommige Australische dieren, zoals koala, kangoeroe, wombat en wallabie, zijn afgeleid van inheemse Australische woorden.

Uitvoerende kunsten

In de outback van Australië komen inheemse Australiërs regelmatig voor een paar dagen samen. Ze maken dan muziek, dansen en vieren samen feest. Vroeger nodigden stammen elkaar uit met boodschapstokken. Dat zijn stukken hout met een lengte van ongeveer 30 centimeter met streepjes en puntjes erop.

Wist je dat?

Bij de volken uit het midden van Australië heet een sociale bijeenkomst een *purlapa*. Meestal doen mannen en jongens een stampende dans. De dansers beschilderen hun lichaam en versieren zich met wamurlu. Dat is een soort wilde katoen.

Op het Garma Festival in Arnhem Land dragen inheemse Australiërs tijdens hun optredens speciale kleren en lichaamsverf.

Dans

Er zijn veel bekende dansfestivals voor inheemse Australiërs. Het Garma Festival is elk jaar in Arnhem Land. Het Barunga Festival is elk jaar in het Noordelijk Territorium. Maar het bekendste festival is het Laura Dance Festival in Queensland. Daarnaast treedt het Bangarra Dance Theatre over de hele wereld op. Hun spectaculaire dansshows zijn modern maar wel geïnspireerd door de cultuur van de inheemse dansers. De dansstijl verschilt van natie tot natie. Soms veranderen de dansers in de vooroudergeest die ze uitbeelden. Mannen springen meestal en stampen met hun voeten, terwijl vrouwen klappen en zingen. Sommige dansers doen dieren of vogels na. Bij elke dans wordt gezongen en meestal is er begeleiding van klapstokken en de didgeridoo.

Sean Choolburra (1969)

Sean Choolburra is een bekende inheemse Australische komiek. Hij bezoekt scholen over de hele wereld en geeft culturele workshops. Hij speelt zelfs wel eens hiphop op de didgeridoo!

